



Särtryck ur

CJP NYHETSREV

Nr 45:4 Juni 2008



MAKTENS PARADOX

av Hillevi Furtenback

I mitten av 90-talet, när Sverige just gått med i EU, var jag koordinator för ett internationellt projekt. Projektgruppen bestod, som jag uppfattade den, av kompetenta resultatriktade personer; projektet var tydligt definierat, resurserna tillräckliga. Vi genomförde den första etappen enligt planerna och då plötsligt börjar en av samarbetsparterna agera på ett sätt som blockerar hela det fortsatta arbetet. Resultatet blev att projektet havererade, deltagarna blev alla förlorare, även den part som genom sitt irrationella handlande sänkte hela projektet.



Hillevi Furtenback är dipl dröm-coach IDP med praktik i Solna och Helsingfors. Hon har tidigare arbetat som organisationskonsult och internationell projektledare med inriktning på multikulturella frågor.

Vi blev alla lika förvånade över haveriet. Det fanns ingen logisk förklaring till den destruktivitet som omintetgjorde många års förberedelser och arbete. Trots resurser, trots kompetens var misslyckandet ett faktum och orsaken kunde bara sökas hos oss som deltog i projektet.

Projekthaveriets svallvågor väckte mig till en ny verklighet. Djuppsykologer som Freud, Adler och Jung har lite olika uppfattningar om vad som motiverar människan. Enligt Freud strävar vi efter lust, enligt Adler efter makt och enligt Jung efter mening. Misslyckandet kändes olustigt, jag hade förlorat kontrollen över en situation jag trott mig ha i min hand och jag kunde inte finna rationella orsaker till det som hänt. Det var kaos i mitt inre och mödosamt började jag bygga upp en ny världs bild.

Jung talar om en okänd verklighet, det omedvetna. "Det finns en inre verklighet (det omedvetna) som, å ena sidan, är lika skoningslös och obeveklig, som den yttre världens verklighet, men, å andra sidan, också är lika värdefull och hjälpsam, förutsatt att man kan hantera farorna och undvika fallgroparna."

För mig tog det många år att införliva begreppet "det omedvetna" i mitt tänkande. Det är svårt att acceptera en onåbar verklighetsdi-

mension som en realitet. Vi har ingen kontroll över den omedvetna delen av vårt psyke, ingen makt över vad som pågår där. Men det omedvetna har makt över vårt medvetna jag.

Vi använder ibland uttryck som "jag var alldeles ifrån mig", "jag visste inte vad jag gjorde", när vi beskriver situationer där vi inte känner igen oss själva eller kan förstå och acceptera vårt beteende. Något i vårt omedvetna har då tillfälligt tagit makten över det medvetna jaget och styrt agerandet.

Insikten om att det finns en okänd "skoningslös och obeveklig" inre verklighet hos män-



niskan väckte hos mig en het önskan att få tag på den. Det vi inte vet strävar vi efter att bättre förstå. I det sökandet, som så småningom ledde till Institutet för Drömpsykologi, belystes stigen av två herrar; Freud, som säger att kungsvägen till det omedvetna är drömmarna, och Einstein, som berättar att det som påverkat honom mest under hans vetenskapliga karriär är drömmarna, framför allt en ungdomsdröm.

Vi drömmer varje natt. År 1953 publicerade Eugen Aserinsky och Nathaniel Kleitman si-

na forskningsresultat, som visade att återkommande under sömnen höjs blodtrycket, pulsen ökar, andningsfrekvensen ökar och ögonen rör sig snabbt under slutna ögonlock. Ögonens snabba rörelser, "rapid eye movement" gav namn åt den s.k. REM-sömnen under vilken vi drömmer.

Under sömnen är medvetandet till stor del bortkopplat. Under REM-sömnen dvs under drömperioderna bearbetar hjärnan information utifrån omvärlden och inifrån det egna psyket. Den elektriska aktiviteten i hjärnan är under drömmandet väsentligt högre än under vaken-tillståndet.

I drömmen är tids- och rumsdimensionen upphävd, logiken frånvarande. Drömmen kan vara absurd, men känns verklig. Jung skriver: "Drömmen ger den mest oförfälskade bilden av den inre situationen (den omedvetna dynamiken och förhållandet mellan det omedvetna och jaget) och den kan dessutom ge oumbärliga korrigeringar och kompletteringar av drömmarens vakna upplevelse av den yttre situationen." Vi kan med andra ord sagt genom fokusering på våra drömmar bli medvetna om sådant som hjälper oss att hantera vår situation på ett bättre sätt och genom medvetenhet undgå att styras av något okänt inom oss.

Genom att arbeta med drömmar, egna och andras, har jag mer och mer tagit till mig att "det är en illusion att det är kontroll över omgivningen som ger tillfredsställelse, när det egentligen är insikten om och accepterandet av sig själv som ger den enda genuina upplevelsen av balans". (Marie-Claire Lundeberg och Håkan Raihle, CJP's Nyhetsbrev Nr 42:2 December 2006).

Det finns ett kompensatoriskt samband mellan det omedvetna och det medvetna jaget. Den omedvetna delen av psyket strävar efter att korrigera ensidighet hos det medvetna jaget. Vår energi och vår kreativitet finns i det omedvetna. Under brainstormingsessioner försö-

CJP NYHETSREV

ISSN 1652-2125

Utges av CJP Centrum för Jungiansk Psykologi AB två ggr/år (juni och december). Upplagga 5.000. Ansv. utgivare: Gunlög Raihle.

ker vi stänga av det medvetna jagets kritiska granskning för att få idéerna att flöda. I drömmar sker gestaltandet av sig självt, helt naturligt, med en dramatik och påhittighet som vårt medvetna jag inte kan prestera.

Om dialogen mellan vårt omedvetna och vårt medvetna jag bryts hotar faror. Vi kan förlora vår livslust eller bli offer för tvångsföreställningar. I det ena fallet har det medvetna jaget byggt upp ogenomträngliga försvarsmurar omkring sig, i det andra fallet styrs jaget från det omedvetna av verklighetsfrämmande föreställningar (tvångstankar, fobier och andra neurotiska symptom).

Den 28 februari 1953 klockan elva på kvällen kör en av världens mäktigaste män med fyra middagsgäster ut till sin datja utanför Moskva. Vid fyratiden på morgonen följer han sina gäster till dörren ”rätt berusad och på mycket gott humör”. Sedan lägger sig Stalin, som dräpt 20 miljoner människor, deporterat 28 miljoner och satt 18 miljoner i slavarbete

i Gulag, på en rosarandig soffa i den lilla salongen med ljusa väggpaneler. Han ger sina vakter ledigt och de går ut och stänger dörren efter sig.

Hela dagen går utan att Stalin kallar någon till sig. Vid tiotiden på kvällen går en av vakterna in med postleverans från centralkommittén och ser Sovjetunionens härskare ligga på mattan, hjälplös, i pyjamasbyxor och undertröja. Ingen vågar kalla på läkare. Stalins egen läkare blev torterad när han en gång vågade anbefalla vila åt den store landsfadern. Först nästa dag tillkallas läkare som diagnostiserar hjärnblödning.

Stalin blir sämre och Beria (ansvarig för terrorpolitiken under Stalins senare år vid makten) kallar till sig tre fångar, som utsatts för daglig tortyr och som tror att det nu är dags igen. Men den här gången vill torteraren fråga fångarna, den främsta sovjetiska medicinska expertisen, till råds. Beria säger att hans ”farbror” är mycket sjuk och beskriver symptomen.

”Om ni väntar er att få ärva er farbror”, svarar en av professorerna torrt, ”kan ni nog anse att arvet är så gott som i er ficka.”

Stalin dör, en svårt ensam man, som styrdes av en skoningslös omedveten inre verklighet, av vanföreställningar, en man i paranoians makt.

Makt står inte att finna i illusionen av kontroll över vår omgivning och inte heller i illusionen om det medvetna jagets kontroll över psyket. Makt i psykologiska termer bygger på genuin självinsikt och kungsvägen till självinsikt är drömmarna.

Hillevi Furtenback



Centrum för Jungiansk Psykologi AB

Vintervägen 29, S-169 54 Solna. Tel/fax 08-83 07 00